

Kõpu valla üldplaneering aastani 2015

II köide
Arengustrateegia

Kõpu 2005

Sissejuhatus

Kõpu valla üldplaneeringu II köide on arengustrateegia. Arengustrateegia on see dokument, mis annab ülevaate valla 10 aasta arendustegevusest, tuginedes valla arengukavas toodud tulevikuvisionidele ning strateegiatele ja luues eeldused valla ruumilise arengu järjepidevuseks.

Kõpu valla arengustrateegia koostamine toimus strateegilise planeerimise metoodikat järgides mitmete seminaride käigus. Töö toimus neljas rühmas, mis valdkonniti jagunesid:

1. majandus, ettevõtlus ja turism;
2. infrastruktuur;
3. keskkond, haridus ja sotsiaal-valdkond;
4. haldus ja suhted.

Arengustrateegia koostamisest võtsid osa vallavalitsuse spetsialistid, ettevõtjad, mittetulundusühingute esindajad, haridus- ja kultuuritöötajad ja teised huvilised.

Kõpu Vallavalitsus
Anne Jääger
Ederi Ojasoo

Sisukord

SISUKORD	3
1. KÕPU VALD AASTAL 2005	4
2. KÕPU PIIRKONNA ARENGUVISIOON AASTANI 2015	5
3. TEEMAVALDKONDADE VISIOONID	6
4. KÕPU VALLA ÜLDPLANEERINGUS KASUTATUD SWOT-ANALÜÜSID	7
5. ARENGUEESMÄRGID	12

1. Kõpu vald aastal 2005

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 18.detsembri 1997. a. määrusele nr. 244 "Alevite, alevike ja külade nimistu kinnitamine ning nende lahkmejoonte määramine" on Kõpu vallas on 9 küla: Iia, Kuninga, Laane, Punaküla, Seruküla, Supsi, Uia, Vanaveski ja Tipu ja 1 alevik: Kõpu. Tiheasustusega alaks on vaid Kõpu alevik.

Enamus külasid paikneb valla idapoolses osas, kus kõrgem ja kuivem maapind on soodustanud tänapäevase asustuse teket. Sellest sõltuvalt on valla idapoolses osas teedevõrk paremini välja kujunenud, kui lääne pool. Madalamale, soisemale alale, Soomaa rahvuspargi poole jäävad Iia ja Tipu küla. Tipu on ka valla kõige kaugem küla, kust Kõpu alevikku on umbes 20 km.

Endisele kihelkonna keskusele Kõpule on jäänud juhtiv roll ka tänapäeval. Enamus külad valla territooriumil on hajakülad. Tihedam asustus on vaid Kõpu alevi ümbruses, kuhu on koondunud primaarne teenindus: alevikus asub perearstikeskus, apteek, lasteaed, hooldekodu ja põhikool. Rahvaarv Kõpu vallas on Viljandi maakonna valdade seas väikseim. Rahvastiku tihedus on 3,4 el/km².

Läbi aegade on valla põhiliseks tegevusalaks olnud põllumajandus. Kaunis ja suhteliselt puutumatu loodus Kõpu vallas loob väga head eeldused puhkemajanduse arendamiseks. Kõpu valla atraktiivsust suurendab kiriku ja Suure-Kõpu mõisahoone olemasolu. Olulisemateks vaatamisväärsusteks on Laiakivi, Kõpu aleviku väärtuslik maastik, Kõpu mõiskompleks ja kirik, Soomaa Rahvuspark.

2. Kõpu piirkonna arenguvision aastani 2015

Kõpu valla visioon on:

Kõpu vald on kauni loodusega, kõrge väärtusega elu- ja puhkekeskkonda pakkuv arenenud põllumajanduspiirkond

- Turvaline, hea sotsiaalse- ja tehnilise infrastruktuuriga ning kauni loodusega meeldiv elukeskkond;
- Atraktiivne, ainulaadsel loodusel ning aktiivse puhkuse veetmise võimalustel põhinev turismi piirkond;
- Arenenud põllumajandusliku, teenindusliku ning kaasaegse tööstuse suunitlusega ettevõtteid ühendav ettevõtluskeskkond.

Piirkonna tulevikku suunavad olemasolevad mõjutegurid:

- turvaline keskkond, vähe kuritegevust;
- puhkuse ja vaba aja veetmine läbi loodusturismi;
- piisavalt kohalikule eripärale vastavaid töökohti;
- arenenud põllumajandus;
- kaunis ja puutumatu loodus;
- head eeldused teeninduse-suunitlusega väikeettevõtluse arenguks;
- põhihariduse kättesaadavus;
- Suure-Kõpu mõisakompleks;
- riikliku tähtsusega Viljandi – Kilingi Nõmme mnt olemasolu;

Olulisemad tegevused visiooni saavutamiseks:

- võrdsete võimaluste tagamine kõikidele huvilistele;
- kohaliku elanikkonna pidev informeerimine ja kaasamine erinevatesse;
- kostöövõrgustike väljaarendamine;
- keskkonna, majanduselu ja sotsiaalsfääri integratsioon;
- piirkonna eripära leidmine ja hoidmine.
- valla arengu järjepidevuse tagamine;
- elanikkonna suurendamine läbi elamuehituse hoogustamise ja kasutusest välja jäänud elamute taaskasutusele võtmise;
- elanike toimetuleku tagamine ja sotsiaalse turvalisuse suurendamine;
- elanike konkurentsivõime tõstmine tööjõuturul;
- infotehnoloogilise kommunikatsioonikeskkonna loomine ja infrastruktuuri arendamine;
- ettevõtluskeskkonna arendamine, põllumajandustootmisest välja jäänud hoonete taaskasutuselevõtmine kohalikul toorainel põhineva väiketootmise arendamiseks;
- mitmekülgse hariduse ja vaba aja veetmise võimaluste loomiseks Kõpu mõisakompleksi väljaarendamine ning spordihoone kasutusvõimaluste laiendamine
- Tipu koolimaja väljaarendamine loodushariduse baasiks ning Soomaa rahvuspargi väravaks
- põllumajandustootmise säilitamise ning alternatiivsete põllumajandusharude arendamise tagada põllu- ja rohumaade kasutamine

3. Teemavaldkondade visioonid

Teemavaldkondade visioonid aastaks 2015 on järgnevad.

Majandus ja ettevõtlus

Kõpu vald on kauni looduse ja huvitavate vaatamisväärsustega areneva majanduse ning innovatiivse ettevõtlusega piirkond. Arenenud on väikepõllumajandus ja loodusturism, mis soodustab külade arengut ja meelitab uusi elanikke.

Turism

Kõpu vald on aktiivne kohaliku looduse eripära võimalikult funktsionaalselt kasutatav kõrgelt arenenud turismi piirkond.

Infrastruktuur

Kõpu vald on kaasaegse ja arenenud infrastruktuuri ning kommunikatsiooni võimalustega piirkond.

Keskkond

Kõpu vald on säästvat arengu põhimõtteid järgiv piirkond, kus eesmärgiks on tagada inimesi rahuldav tervislik keskkond, sealjuures oluliselt kahjustamata majanduse arenguks vajalikke looduslikke ressursse, säilitades maastikke ja elustikku.

Haridus ja sotsiaalvaldkond

Kõpu vald on sotsiaalne kohalikku kultuuri eripära tundev ning hindav piirkond, kus on loodud tingimused rahvakultuuri jätkusuutlikuks arenguks. Vallas on põhikooli piires tagatud ettevalmistus infoühiskonda integreerumiseks.

Haldus ja suhted

Kõpu vald on tugev ja hästi funktsioneeriv, naabervaldadega tihedas koostöös olev omavalitsus, mis tagab piirkonna kohaliku elu jätkusuutlikkuse ja arengu, arvestades kohaliku looduse ja kultuurieripära säilimist.

4. Kõpu valla üldplaneeringus kasutatud SWOT-analüüsid

Strateegiliste otsuste juures üheks olulisemaks osaks on SWOT-analüüs, mis on kiire ja efektiivne meetod olukorra kirjeldamiseks läbi eksperthinnangute. Järgnevalt analüüsitakse SWOTi abil Kõpu valla tugevusi ja nõrkusi ning väliskeskkonnast tingitud võimalusi ja ohte neljas töörühmas käsitletud teemade kaupa. SWOT analüüs annab võimaluse hinnata planeeringu protsessi käigus kavandatavat strateegiat. Ühtlasi võimaldab SWOT-analüüs kontrollida kavandatavate tegevuste mõju olemasolevate negatiivsete aspektide vähendamiseks, kuid aitab ka üles leida ka eelseid ja võimalusi, mille abil ennetada võimalikke ohte.

Arengustrateegia koostamisel kasutati Kõpu valla arengukava 2002-2012, Kõpu valla külade arengukava aastateks 2005-2010 ja üldplaneeringu koostamise raames kavandatud seminaride grupialutelu tulemusi.

1. SWOT-analüüs: majandus, ettevõtlus ja turism

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<p>Andekate ja aktiivsete noorte olemasolu. Turismipotentsiaali olemasolu- Soomaa. Maa hind on odav. Suhteliselt hea isikuteenuste ja peamiste haridusteenuste kättesaadavus. Jätkusuutlike ettevõtete olemasolu. Hea logistiline asukoht (juurdepääs suurtele transiidiliinidele). Väikepõllumajanduse võimalus harrastusteks ja lississetulekuks.</p>	<p>Inimeste rahalised võimalused piiratud (puudub algkapital ettevõtluse alustamiseks). Korrastamata üldilme . Hõre asustus. Rahuldavate eluasemete puudus. Kvalifitseeritud tööjõu puudus. Tööpuudus. Füüsilise infrastruktuuri puudulikkus. Aeglaselt arenev majandus. Üldplaneeringu puudumine. Infotehnoloogilise keskkonna nõrkus. Suutmatus aktiveerida kohalikke ettevõtjat Valmisoleku puudumine EL struktuuri-fondide finantseerimisprojektide koostamisel. Organiseeritud puhkekohtade vähesus</p>
VÕIMALUSED	OHUD
<p>Turisminduse arendamine Uusettevõtluse loomine Tegevuste finantseerimine erinevate fondide näol- projektipõhised tegevused Alternatiivne põllumajandus Võõras tööjõud muutub paikseks. Kaasaegse infotehnoloogilise kommunikatsioonikeskkonna loomine.</p>	<p>Kõrged atesteerimisnõuded ettevõtetele Haldusreform – liitmine mõne teise vallaga muudab Kõpu ääremaaks Narkomaania levik Inimesed jäävad passiivseks ega huvitu koostööst Alkoholismi levik Karmid nõuded ettevõtlusele Võõras tööjõud väljapoolt Kõpu valda</p>

2. SWOT- analüüs: haldus, juhtimine

TUGEVUSED	NÕRKUSED
Väike monoliitne vald Hea asukoht	Kvalifitseeritud tööjõu puudus. Üldplaneerimise puudumine. Infotehnoloogilise kommunikatsioonikeskkonna nõrkus. Sisemise koostöö nõrkus.
VÕIMALUSED	OHUD
Tegevuste finantseerimine erinevate fondide näol- projektipõhised tegevused Sisemise koostöö käivitamise meetmete loomine	Haldusreform – liitmine mõne teise vallaga muudab Kõpu ääremaaks Vähene haldussuutlikkus Huvigruppide vastasseis

3. SWOT-analüüs: infrastruktuur

TUGEVUSED	NÕRKUSED
Väljakujunenud teedevõrk. Olemasoleva tehnilise infrastruktuuri toimivus.	Olemasolevate teede vähesus valla piires Järevalve raskused Teedevõrgustik on halvas seisundis Aktiivse ettevõtluskeskkonna puudumine Ettevõtete mitte osalemine infrastruktuuri arendustes. Aeglaselt arenev infotehnoloogiline keskkond. Tehniline infrastruktuur amortiseerunud.
VÕIMALUSED	OHUD
Riiklikele ja EL finantsprogrammide võimaluste ära kasutamine (sh. MAK). Infotehnoloogilise kommunikatsioonikeskkonna uuendamine. Infotehnoloogiaalane koolitus ja uuenduste reklaamine. Üldplaneeringu koostamine Projektdokumentatsiooni koostamine vahendite kaasamiseks.	Maaomanikega ei saavutata kokkuleppeid, et rajada uusi kommunikatsioone. Kohalikud ettevõtjad on uuenduste suhtes passiivsed. Ei suudeta piisavalt hästi lülituda EL programmidesse.

4. SWOT-analüüs: haridus, tervis kultuur, sport, vaba aeg ja sotsiaalvaldkond

TUGEVUSED	NÕRKUSED
Looduskeskne elukeskkond. Kaasaegne spordisaal. Infrastruktuuri rahuldav tase. Riiklike erihoolekandeesutuste olemasolu. Päästeteenistuse ja konstaabli olemasolu Vanad traditsioonilised külad Andekate ja aktiivsete noorte olemasolu	Nõrk sotsiaalne infrastruktuur Rahvamaja puudumine Hõre asustus Rahuldavate eluasemete puudus Inimressursi vähenemine Alkoholism Kvalifitseeritud tööjõu puudus Tööpuudus Füüsilise infrastruktuuri puudulikkus Negatiivne iive

Kooskäämiskohtade olemasolu Puhas looduskeskkond- Soomaa Suhteliselt hea isikuteenuste kättesaadavus Peamiste haridusteenuste kättesaadavus hea	Suutmatust lülitada EL programmidesse. Suutmatust aktiviseerida kohalikke elanikke.
VÕIMALUSED	OHUD
Kaasaegse infotehnoloogilise Kommunikatsioonikeskkonna loomine. Infotehnoloogia rakenduste propa- geerimine ja koolitus. Elaniku osalemisaktiivsuse innusta- mine. Riiklikele ja EL finantsprogrammidele ligipääsu tagamine, läbi maakonna arenduskeskuse. Inimese vaba aja veetmise ja huvialaste võimaluste avardamine – kultuurimaja. Sotsiaalse tegevuse aktiviseerimine Tegevuste finantseerimine erinevate fondide näol- projektipõhised tegevused	Inimesed jäävad passiivseks Alkoholismi levik 21. sajandi kool - programm Investorid ei huvitu piirkonnast Maade müük välismaalastele Kontrollimatu prügi väljapoolt 21. sajandi kool - programm Investorid ei huvitu piirkonnast.

Kokkuvõtlik SWOT-analüüs

TUGEVUSED	NÕRKUSED
Hea asukoht. Vanad traditsioonilised külad. Andekate ja aktiivsete noorte olemasolu. Puhas looduskeskkond- Soomaa. Turismipotentsiaali olemasolu. Põllumajandus heal järjel. Maa hind on odav. Hea isiku- ja haridusteenuste kättesaadavus. Väljakujunenud teedevõrk ja transpordiskeem.	Inimressursi vähenemine. Korrastamata üldilme. Rahuldavate eluasemete puudus. Kvalifitseeritud tööjõu ja töö puudus. Füüsilise ja sotsiaalse infrastruktuuri puudulikkus. Aeglaselt arenev majandus ja turism Omavalitsuste tulubaasi nõrkus. Kaasaegse infotehnoloogilise keskkonna nõrkus. Vähene võimekus saada toetusi EL fondidest ja elanike väga väike aktiivsus oma probleemide lahendamisel.
VÕIMALUSED	OHUD
Turisminduse arendamine Uusettevõtluse loomine Sotsiaalse tegevuse aktiviseerimine Tegevuste finantseerimine erinevate fondide näol- projektipõhised tegevused Alternatiivne põllumajandus Võõras tööjõud muutub paikseks Valla haldussuutlikkuse parandamine Infrastruktuuri korrastamine.	Inimesed jäävad passiivseks ega huvitu koostööst Alkoholismi levik Karmid nõuded ettevõtlusele Võõras tööjõud väljapoolt Kõpu valda Uus haldusreform- liitmine 21. sajandi kool - programm Investorid ei huvitu piirkonnast Maade müük välismaalastele Kontrollimatu prügi väljapoolt

Tugevuste – võimaluste analüüs ehk tugevuste abil rakendatavad võimalused

- Vanad traditsioonilised külad, vaatamisväärsused ja puhas looduskeskkond meelitavad valda turiste ja uusi elanikke ning suvitajaid, keda huvitab eestlaste kultuuripärand.
- Andekate ja aktiivsete noorte olemasolu soodustab aktiivsemat seltsielu – uute ringide loomist, projektide kirjutamist ja rahataotlemist erinevatest fondidest, noorsoelu aktiveerimist, laagrite ja ürituste korraldamist ning kultuurielu mitmekesisemaks muutmist.
- Odav maa hind ja põllumajandusbaasi olemasolu meelitab kohale uusi elanikke ja soodustab alternatiivse põllumajanduse arengut.
- Hea isikuteenuste ja hariduse kättesaadavus soodustab noorsoelu elavnemist ning uute elanike juurdetulekut.

Nõrkuste – võimaluste analüüs ehk milliste võimalustega saada üle nõrkustest

- Infotehnoloogilise keskkonna arendamine ja sotsiaalse tegevuse aktiveerimine arendab sotsiaalset, majanduslikku ja onfotehnoloogilist infrastruktuuri.
- Uute ettevõtete loomine ning alternatiivse põllumajandusega tegelemine vähendab tööpuudust ning pidurdab alkoholismi ja inimeste lahkumist vallast ja küladest, vähendades negatiivset iivet ja suurendades inimressurssi.
- Turismi arendamisega soodustatakse majanduse arengut.
- Raha taotlemine erinevatest struktuurifondidest võimaldab rahvamaja rajamist, külade üldilme korrastamist ja sotsiaalse infrastruktuuri tugevdamist.

Tugevuste – ohtude analüüs ehk milliste tugevustega tõrjuda suuremaid ohte

- Turismipotentsiaali olemasolu, hea asukoht, odav maahind, heal järjel olev põllumajandus, puhas looduskeskkond ja suhteliselt hea isikuteenuste ning peamiste haridusteenuste kättesaadavus tõmbab ligi investoreid.

Nõrkuste – ohtude analüüs ehk millised nõrkused võivad suurendada väliseid ohte

- Nõrk sotsiaalne infrastruktuur suurendab elanikkonna passiivsust ühistegemistes ja alkoholismi levikut.
- Rahvamaja puudumine süvendab veelgi inimeste eraldumist üksteisest.
- Väljapoolt sisseveetav prügi muudab üldilme näotumaks ja halvendab külade mainet
- Hõre asustus ja negatiivne iive tingivad inimressursi vähenemise ja kvalifitseeritud tööjõu puuduse, mistõttu suureneb võõra tööjõu osakaalu.
- Rahuldavate eluasemete puudus takistab väljapoolt tuleva tööjõu paigale jäämist.
- Aeglase majandusarengu tõttu ei huvitu investorid piirkonnast
- Füüsilise infrastruktuuri puudulikkus vähendab hariduse kättesaadavust, mistõttu 21. sajandi kooliprogrammi raames võidakse kool sulgeda.

5. Arengueesmärgid

Olulisemad probleemid, mille lahendamisele üldplaneeringus peaks keskenduma, on välja toodud erinevate valdkondade analüüsina probleemipuu meetodil. Probleemina on käsitletud vallas esinevaid kitsaskohti ja negatiivseid arengunäitajaid. Probleemipuu püstitatud arengueesmärgid on välja töötatud SWOT analüüsil selgunud kitsaskohtade ümber töötlemisel.

Probleempuu: majandus, ettevõtlus ja turism, haldus, juhtimine ja üldised territoriaal-majanduslikud arengusuundumused.

Probleemid 2005	Arengueesmärgid 2015
<p>Inimeste rahalised võimalused piiratud (puudub algkapital ettevõtluse alustamiseks). Noori stimuleerivaid töökohti vähe. Nõrk sotsiaalne infrastruktuur. Vähe vabaaja tegevusi. Rahvamaja puudumine. Korrastamata üldilme: Inimressursi vähenemine. Kvalifitseeritud tööjõu puudus. Füüsilise infrastruktuuri puudulikkus. Aeglaselt arenev majandus. Üldplaneerimise puudumine. Infotehnoloogilise keskkonna nõrkus. Sisemise koostöö nõrkus. Suutmatus aktiveerida kohalikku ettevõtjat Valmisoleku puudumine EL struktuuri-fondide finantseerimisprojektide koostamisel.</p>	<p>Kõpu vallas on piisavalt erinevaid võimalusi eluaseme soetamiseks. Alevikus ja küldes on loodud tingimused aktiivseks seltsitegevuseks ja sportimiseks Kõpu vallas on toimiv sotsiaalne infrastruktuur, mis rahuldab kõigi elanikkonna kihtide vajadused. Kõpu vallas oma rahvamaja, kus lisaks koolimajale toimuvad regulaarsed õpitoad, kursused ja tegutsevad ringid igas vanuses elanikele Valla välisilme on ius ja korrastatud, loob parema elukvaliteedi ja kutsub uusi külalastajaid ning elanikke. Parema elukvaliteedi saavutamiseks on väljaehitamise füüsilise infrastruktuur ja olemasolev rekonstrueeritud. Kõpu vald on areneva majanduse ning innovatiivse ettevõtlusega piirkond. Arenenud on väikepõllumajandus ja loodusturism, mis soodustab külade arengut ja meelitab uusi elanikke. Kõpu vallas on oma üldplaneering, mille põhjal kavandatakse detailplaneeringuid. Kõpu vallas on tugev infotehnoloogiline võrgustik ja kaasaesetele nõuetele vastav kommunikatsioonide. Kohalik elanikkond on aktiivselt kaasatud valla arengu- ja otsustusprotsessidesse. Kohalikud ettevõtlikud inimesed hindavad piirkonna arengu Kohalikud ettevõtjad mõistavad kohaliku hästi funktsioneeriva majanduselu olulisust ning mõju piirkonna jätkusuutliku arengu tagamiseks ja investeerivad Kõpu valda. Kõpu vallas on kvalifitseeritud spetsialistid, kes tegelevad EL struktuurifondide kaudu pakutavate finantseerimisvõimalustega.</p>